

ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена проблемі формування інформаційної політики держави в контексті нових глобальних викликів. Показано, що важливим чинником існування держави сьогодні є система інформаційної політики, яка базується на технологічному вимірі, в основі якого знаходяться інформаційні технології, й вимірі гуманітарному, який пов'язаний із наслідками впливу інформаційних технологій на соціальні системи.

Ключові слова: інформація, інформаційне суспільство, глобалізація, державні інформаційні політичні, системні моделі.

Abstract

The article deals with the problem of formation of information policy in the context of new global challenges. It is shown that an important factor today is the existence of the state system of information policy, based on technological terms, which are at the heart of information technology, and humanitarian dimension, which is associated with the effects of information technology on social systems.

Key words: information, information of society, globalization, state informational politic, system models.

Тотальна глобалізація та інформатизація усіх сфер життєдіяльності людської цивілізації гостро визначає проблему інформаційної політики України, яка стає все більш нагальною. Наприкінці ХХ сторіччя феномен інформації стали розуміти як самостійне системне явище. Пальма першості стосовно нового розуміння інформації віддається В. І. Вернадському в контексті його ідей про ноосферу: «Людство, взяте в цілому, стає потужною геологічною силою... Це новий стан біосфери, до якого ми, не помічаючи цього, наближаємося, і є ноосфера..., яка зведена до енергії й матерії...» [1]. Сьогодні тотальне насичення біосфери телекомунікаційними системами призводить до того, що симбіоз людини з інформаційними мережами стає новим етапом еволюції цивілізації. Таке бачення ситуації дозволило прийти до розуміння того, що формально на людство можна дивитися як на інформаційну систему, яка складається з елементів-людей, між якими існує інформаційна взаємодія.

Сьогодні на розвиток і захист інформаційного середовища та створення позитивного іміджу своїх країн у світі розвинені держави виділяють чималі кошти [2]. Важливим моментом є те, що саме держава формує нормативно-правову основу, здатну сприяти оптимізації інформаційного середовища. На погляд К. Мея, — «не тільки не зменшується роль держав під впливом інформаційних і комунікаційних технологій, а навіть навпаки, вони будуть відігравати дуже важливу чи навіть провідну роль у процесах, що, згідно з поширеною думкою, є свідченням їх занепаду... Тоді як інформаційне суспільство, кажуть, витісняє державу, сама його побудова потребує державного втручання...» [3, с. 142].

Процеси, що спричиняють навіть трансформацію державних форм правління, приводять не лише до розуміння й бачення масштабності розвитку інформаційної сфери суспільства, а й до відповідної експансіоністської активності держави, боротьбі за владу як усередині її, так і поза межами держави, що дозволяє говорити про т.з. «інформаційні війни». В світі утворилася загроза нового поділу країн за ознакою рівня розвитку інформаційної сфери на «інформаційно багаті» та «інформаційно бідні». В більшості країн світу розуміють, що без надзвичайних зусиль відставання у галузі інформаційних та комунікаційних технологій може мати руйнівні наслідки. Лідери держав «третього світу» з тривогою констатують своє відставання від розвинутих країн світу, що здійснюють інформатизацію. Це у повній мірі стосується і України.

В контексті розуміння інформаційної політики держави значною проблемою є питання про державне формування й регулювання світогляду суспільства. Відставання України в частині підготовки фахівців в області інформаційних наук відбувається саме в умовах глобалізації. Відповідно, сприйняття засобів масової інформації (ЗМІ) як «четвертої влади» набуває нового сенсу, коли саме впливом на органи сприйняття індивіда й реалізується комунікація, як інструмент

управління. З політологічної точки зору важливо, насамперед, те що, змінивши спосіб сприйняття світу, ЗМІ перетворили публічну політику в «медіашоу», зробивши його серцевиною публічної політики[4].

Однак в Україні більшість ЗМІ суспільно-політичного спрямування фінансово неспроможні. Виняток становлять ті, що отримують інвестиції українських олігархів, у результаті чого інвестори мають можливість формувати програмну політику підконтрольних їм ЗМІ. Наприклад, за офіційними даними, каналом «УТ-1» керує Адміністрація Президента, телерадіокомпанія «ЕРА» належить Деркачу та Рабиновичу, «1+1» — Волкову, «Інтер» — Суркісу й Медведчуку, «ТЕТ» та «ICTV» — Пінчуку, «СТБ» — Пінчуку разом з компанією «Лукойл» (Росія), «Тоніс» — В. Пустовойтенка, «Новий канал» належить «Альфа-банку». Таким чином, телепростір розподілений між конкурентами, які перебувають при владі й постійно змагаються одне з одним шляхом виходу в ефір. Українською особливістю є те, що економічна залежності від олігархів проявляється на всіх рівнях — національному, локальному та «районному». У законодавчій гілці влади, від Верховної Ради і до селищної чи сільської ради, інтереси олігархії широко представлені або самими олігархами, або їх довіреними особами. У багатьох випадках українські чиновники перебувають на утриманні в олігархів. Саме вони повідомляють їм, якою буде кон'юнктура на метал або транспорт, якими будуть податки, як коливатиметься курс долара. Саме олігархізація влади істотно послаблює інститути української держави [5].

Такі сектори, як друковані ЗМІ, книговидавництво, бібліотечний, архівний та кінематографічний комплекси національного інформаційного простору не відповідають стандартам розвинених країн, зазнають подальшого скорочення. З іншого боку, хоча Інтернет в Україні останніми роками використовується значно ширше, однак його використання ще не досягло рівня передових держав. За оцінками спеціалістів, український сегмент мережі Інтернет у 6-10 разів менший від російського і дуже відстає від польського, словацького, чеського. Щодо розвинутих країн Заходу, то Україна відстає від них щонайменше на 15-20 років [6]. США вже більше 40 років створює інформаційну індустрію. Країни Західної Європи понад 30 років будують сучасну інформаційну структуру. Японія за рахунок державної науково-технічної політики ліцензування вирішила цю проблему менше, ніж за 20 років. Країни Південно-Східної Азії (Південна Корея, Бірма, Таїланд, Сінгапур) широко використали досвід розвинутих країн світу та в умовах регулюючої ролі держави — 10 років успішно реалізують національні програми інформатизації [7, с. 215].

Зокрема, за оприлюдненими ще у квітні 2011 року даними експертів Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), за рейтингом розвиненості інформаційно-комунікативних технологій Україна серед оцінених 138 країн посіла лише 90-місце, значно поступившись таким сусідам по СНД як РФ (77 позиція) та Казахстану (67-ма). А очолюють список ВЕФ Швеція, Сінгапур і Фінляндія [8, с. 7].

Отже, головними напрямками і цілями державної інформаційної політики є: забезпечення доступу громадян до інформації; зміцнення матеріально-технічних, фінансових, організаційних, правових і наукових основ інформаційної діяльності; забезпечення ефективного використання інформації; забезпечення інформаційної безпеки; сприяння постійному відновленню, збагаченню і збереженню національних інформаційних ресурсів; створення загальної системи охорони інформації; сприяння міжнародному співробітництву в галузі інформації. Державна інформаційна політика передбачає рішення цілого комплексу питань: правових, економічних, соціальних, етичних та ін. За усю їх складність, розв'язання цих питань можливе за допомогою розробки і впровадження положень національної концепції розвитку інформаційного суспільства.

Зіставлення реальної інформованості з необхідною дозволяє сформулювати проблеми, які є джерелами інформаційних загроз. Розв'язання цих проблем здатне, як видається, послабити загрози інформаційної безпеки. Серед цих загроз особливу небезпеку, очевидно, представляють наступні:

- недовіра населення до органів державної влади;
- інертність населення в підтримці рішень органів влади і їх виконанні;
- можливість органів влади залишитися без необхідної соціальної бази;
- можливість прояву народного гніву, викликаного діями або бездіяльністю влади;
- прагнення населення до заперечення форм і методів діяльності органів влади, до заміни їх самих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Межгосударственная конференция «Научное наследие В. И. Вернадского в контексте глобальных проблем цивилизации», 23–25 мая 2001 г., Доклады. – М. : Ноосфера, 2001. – 468 с.
2. Денисюк С. Г. Імідж України у внутрішньополітичних і геополітичних контекстах сучасності [Текст] / С.Г. Денисюк, В.О. Корнієнко // *Studia Politologica Ucraino-Polonia*. Вип.4. — Житомир-Київ-Краків : ФОП Євенок О.О., 2014. — С. 93–101.
3. Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд [Текст] / К. Мей ; пер. з англ. — К. : «К.І.С.», 2004. — XIV с. — 220 с.
4. Корнієнко В. «Шустеризація» [Текст] / В. Корнієнко // Сучасна політична лексика : енциклопед. словник-довідник / І. Я. Вдовичин, Л.Я. Угрин, Г.В. Шипунов [та інш.]; за наук. редакцією Н. Хоми. — Львів : Новий Світ-2000, 2015. — С. 345.
5. Корнієнко В. Олігархізація влади [Текст] / В. Корнієнко // Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / І. Я. Вдовичин, Л.Я. Угрин, Г.В. Шипунов [та інш.]; за наук. редакцією Н. Хоми. — Львів : Новий Світ-2000, 2015. — С. 269.
6. Соловьев А. И. Политическая коммуникация: к проблеме теоретической идентификации [Текст] / А.И. Соловьев // Политические исследования. — 2002. — № 3. — С. 35-41.
7. Піскорська Г.А. Інформаційна безпека та стратегії інформаційного суспільства [Текст] / Г.А. Піскорська // Інформаційне Суспільство. Шлях України. — К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. — 289 с.
8. На шляху до «розумного суспільства»: інформаційні технології як фактор суспільних перетворень в Україні [Текст] : аналітична доповідь / М.А. Ожеван, С.Л. Гнатюк ; за ред. Д.В. Дубова. — К. : НІСД, 2011. — 25 с.

Корнієнко Валерій Олександрович — д-р політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Valery Kornienko — Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com